

3 kwietnia 2020 r.

WSTRZYMANIE I ZAWIESZENIE TERMINÓW W STANIE EPIDEMII

W związku z zakażeniami wirusem SARS –CoV-2, powszechnie znanym jako koronawirus, z dniem 14 marca 2020 roku na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzono stan zagrożenia epidemicznego, a już dnia 20 marca br. na terenie całego kraju ogłoszono stan epidemii do odwołania. W ślad za wprowadzeniem szeregu ograniczeń, które zostały ustanowione w związku z powyższymi okolicznościami, rząd i parlament polski prowadziły intensywne prace legislacyjne nad przyjęciem rozwiązań prawnych, które mają służyć zapobieganiu, przeciwdziałaniu i zwalczaniu sytuacji kryzysowych wywołanych tą nową ogólnokrajową rzeczywistością. Wraz z pakietem innych ustaw, łącznie znanych jako 'tarcza antykryzysowa', powstała ustawa z 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 roku, poz. 374), a już 31 marca 2020 roku przyjęto kolejne rozwiązania tę ustawę zmieniającą, która tego samego dnia została podpisana przez Prezydenta i za wyjątkiem kilku regulacji wchodzi w życie z dniem ogłoszenia („Ustawa”). W czasie epidemii szereg instytucji państwowych, urzędy, organy administracji państwowej i samorządowej, sądy działają w sposób dalece ograniczony i wprowadzają szereg ograniczeń w przyjmowaniu korespondencji i w załatwianiu jakichkolwiek spraw. Dlatego jednym z rozwiązań przyjętych w 'tarczy antykryzysowej' jest co do zasady wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu większości terminów prawa administracyjnego oraz terminów procesowych i sądowych.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że w przepisach tych nie ujęto wstrzymania i zawieszenia terminów prawa cywilnego, które dotyczą wszelkich stosunków umownych. Wciąż więc będą terminy zawite dla wystąpienia z określonymi roszczeniami, ale przede wszystkim m.in. terminy przedawnienia roszczeń (co do zasady tj. sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata, przy czym niekiedy terminy te są znacznie krótsze jak np. w art. 390 § 3 k.c., czy w art. 677 k.c. gdzie obowiązują terminy roczne). Rozwiązaniem tutaj mogą się okazać już istniejące przepisy, tj. art. 121 pkt 4) k.c., zgodnie z którym „Bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu: co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju - przez czas trwania przeszkody.” Jeśli by więc zaistniała sytuację uznać za siłę wyższą, o której mowa w powyższym przepisie (co do czego mogą pojawiać się rozbieżności interpretacyjne), wówczas i wspomniane terminy prawa cywilnego udałoby się odpowiednio wstrzymać albo zawiesić w czasie trwającego stanu epidemii. Niewykluczone, że przy kolejnej zmianie Ustawy, pominięcie wstrzymania i zawieszenia terminów cywilnych zostanie dostrzeżone i poprawione, jednak do tego czasu trzeba się liczyć z ryzykiem kwestionowania ich dochowania i w związku z tym dążyć do odpowiednio wcześniejszego zabezpieczenia własnych praw i obowiązków umownych.

Zgodnie z przyjętymi uregulowaniami wstrzymanie i zawieszenie terminów następuje w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego i stanu epidemii, co wskazywałoby na to, że dotyczy to okresu już od dnia 14 marca 2020 roku. Wśród wstrzymanych terminów prawa administracyjnego wymieniono je dość

szeroko i ogólnikowo. Są to m.in. terminy, od zachowania których jest uzależnione udzielenie ochrony prawnej przed sądem lub organem, do dokonania przez stronę czynności kształtujących jej prawa i obowiązki, terminy przedawnienia, których niezachowanie powoduje wygaśnięcie lub zmianę praw rzeczowych oraz roszczeń i wierzytelności, a także popadnięcie w opóźnienie, jak również terminów zawitych, których niezachowanie może powodować ujemne skutki dla strony.

Wstrzymany jest również bieg terminów procesowych, co jak należy przypuszczać dotyczy przepisów ustawowych takich jak (np. terminy na wniesienie apelacji, zażalenia, skargi sądu wojewódzkiego) i sądowych (wyznaczanych każdorazowo przez sąd, np. na złożenie odpowiedzi na pozew czy innego pisma procesowego) m.in. w postępowaniach sądowych, w tym sądownoadministracyjnych, egzekucyjnych, administracyjnych (tutaj wstrzymano i zawieszono także terminy na milczące załatwienie sprawy, o czym stanowi art. 122a i następane k.p.a.). Co ciekawe, w okresie objętym pakietem antykryzysowym organ lub podmiot może z urzędu wydać decyzję w całości uwzględniającą żądanie strony lub uczestnika postępowania, zaświadczenie o braku podstaw do wniesienia sprzeciwu, wyrazić stanowisko albo wydać interpretację indywidualną.

Nawiązując do poruszonej już powyżej kwestii uznania niniejszej sytuacji za siłę wyższą, zastanawiać może faktyczna konieczność wprowadzenia powyższych regulacji w Ustawie, skoro obowiązujące przepisy procesowe i to zarówno dotyczące postępowań cywilnych jak i sądownoadministracyjnych (art. 173 k.p.c. i art. 123 Ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi – „p.p.s.a.”) stanowią, że: „Postępowanie ulega zawieszeniu z mocy prawa w razie zaprzestania czynności przez sąd wskutek siły wyższej.” Wówczas z kolei żadne terminy nie biegną i zaczynają biec dopiero od początku z chwilą podjęcia postępowania, a terminy sądowe należy w miarę potrzeby wyznaczać na nowo (art. 179 § 2 i 3 k.p.c. i art. 127 § 2 i 3 p.p.s.a.). Skoro jednak mimo istniejących regulacji, które mogłyby stanowić rozwiązanie dla obecnej sytuacji, uchwalono nowe przepisy, uznawanie stanu epidemii za „siłę wyższą” w rozumieniu powyżej przytoczonych przepisów procesowych może być kwestionowane.

„Zatrzymanie” terminów przewidziane w Ustawie doznaje szeregu wyjątków, tj. nie dotyczy m.in. niektórych postępowań kontrolnych w Prawie zamówień publicznych i spraw pilnych, których katalog zamknięty zawarto w art. 14a ust. 4 i 5 Ustawy, a do których należą głównie sprawy o charakterze karnym i rodzinnym, w sprawach cywilnych to przesłuchania osób w trybie zabezpieczenia dowodu, zaś w sprawach administracyjnych to sprawy, co do których Ustawa określa termin ich załatwienia oraz wnioski o wstrzymanie wykonania aktu lub czynności. W art. 14a ust. 1-3 Ustawy przewidziano sytuacje, gdy sądy powszechne i wojskowe, z powodu epidemii koronawirusa całkowicie zaprzestaną dokonywania jakichkolwiek czynności. Wówczas prezesi odpowiednich sądów, będą mogli w warunkach w tych przepisach przewidzianych wyznaczyć inny sąd równorzędny, jako właściwy do rozpoznawania spraw pilnych należących do właściwości sądu, który zaprzestał czynności – mając na względzie zapewnienie prawa do sądu oraz warunki organizacyjne sądów. Wyznaczenia będą dokonywane na czas oznaczony, wynikający z przewidywanego okresu zaprzestania czynności. Poza sprawami pilnymi w sądach nie przeprowadza się rozpraw ani posiedzeń jawnych.

W Ustawie przewidziany został także wyjątek co do wstrzymania terminów prawa administracyjnego. Otóż właściwy organ, sąd lub podmiot może wezwać obowiązanego do dokonania czynności wynikających z przepisów prawa, w oznaczonym terminie i w zakresie, w jakim przepis ten zobowiązuje do dokonania czynności, jeżeli niepodjęcie czynności mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego albo ze względu na groźącą niepowetowaną szkodę materialną. W takim przypadku obowiązanym powinien wykonać obowiązek w wyznaczonym do tego terminie.

Konsekwencją wstrzymania powyższych terminów jest fakt, że w tym okresie nie stosuje się przepisów o beczynności organów oraz o obowiązku organu i podmiotu, do powiadamiania strony lub uczestnika postępowania o niezakończonym w terminie, a zaprzestanie tych czynności nie może być podstawą

wywodzenia środków prawnych dotyczących bezczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Regulacje dotyczące wstrzymania i zawieszenia terminów są miejscami na tyle ogólne i nieprecyzyjne, że ich zastosowanie w praktyce będzie powodować trudności i niewykluczone, że niejednokrotnie będzie trzeba się liczyć z podnoszeniem zarzutu upływu danego terminu na skutek niewłaściwego zastosowania przepisów Ustawy. Dlatego ich interpretacja już na tym etapie wymaga gruntownej analizy, żeby podjąć właściwą decyzję co do najbliższych kroków prawnych w zakresie posiadanych przez dany podmiot gospodarczy praw i istniejących zobowiązań.

W CELU UZYSKANIA DALSZYCH INFORMACJI ZAPRASZAMY DO KONTAKTU:

Dr hab. Konrad Marciniuk

Radca prawny, Partner

T: +48 22 447 43 00

K: 601 674 424

E: marciniuk@millercanfield.com

Katarzyna Sasiak

Adwokat

T: +48 22 447 43 00

K: 502 104 926

E: Sasiak@millercanfield.com

***Zastrzeżenie:** Niniejsza publikacja została przygotowana dla klientów i współpracowników kancelarii Miller Canfield. Ma ona na celu jedynie przedstawienie streszczenia niektórych wydarzeń prawnych z wybranych dziedzin prawa. Z tego powodu informacje zawarte w niniejszej publikacji nie powinny stanowić podstawy do podjęcia jakiegokolwiek decyzji dotyczącej określonego kierunku działania. Informacje te nie mogą też być traktowane jako porada prawna ani nie zastępują szczegółowej opinii prawnej w konkretnej sprawie. W każdym przypadku należy skorzystać z usług doradców prawnych w celu weryfikacji, czy odpowiednie przepisy prawa mają zastosowanie do określonej sytuacji.*